

بررسی تاثیر کنترل داخلی بر گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام

در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

فاطمه رجبی^۱، عقیله بستانی اصل^۲، آرش فخیم^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

چکیده

همواره دانشمندان و محققان مالی تلاش کرده‌اند که دیدگاه‌های متفاوتی از واژه تقلب برای جوامع بیان کنند تا بتوانند درک بهتری از عناصر و عوامل مؤثر را تقلب را تشریح نمایند. کنترل داخلی نیز فرآیندی است که برای کمک به مدیریت در راستای رسیدن به سه هدف اعم از اثربخشی و کارآمدی عملیات، قابلیت اطمینان گزارشگری و انطباق با قوانین و مقررات کاربردی طراحی می‌شود. بنابراین هدف از تحقیق حاضر کنترل داخلی بر گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. جهت انجام پژوهش حاضر داده‌های مربوط به صورت‌های مالی از سایت سازمان بورس اوراق بهادار و یا سایت کدال، نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج و در نرم‌افزار اکسل داده‌آمایی شده و بعد از خارج کردن متغیرهای مربوط به فرضیات پژوهش جهت انجام عملیات محاسباتی و مشتقی نمودن تأثیر هر کدام از متغیرها به مدل تحقیق جهت انجام آزمون‌های آماری رگرسیونی وارد نرم‌افزار Eviews شده. یافته‌ها نشان داد که ویژگی‌های حسابرسی کنترل داخلی بر گزارش‌گری مالی متقلبانه تأثیر معناداری دارد. با استفاده از آماره Z معنی‌داری ضریب برآوردی متغیر ویژگی‌های کنترل داخلی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاکی از معنی‌داری ضریب برآوردی متغیر ویژگی‌های کنترل داخلی است. همچنین احتمال آماره Z نشان می‌دهد که کل مدل برآوردی معتبر است. در حالت کلی در سطح اطمینان ۹۵٪ نتایج نشان می‌دهد که ویژگی‌های حسابرسی داخلی بر گزارش‌گری مالی متقلبانه تأثیر مستقیم و معنی‌داری دارد. و همچنین ویژگی‌های حسابرسی داخلی بر بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

کلمات کلیدی: کنترل داخلی، گزارش‌گری مالی متقلبانه، بازده سهام، شرکت‌های پذیرفته‌شده در

بورس اوراق بهادار تهران

^۱ کارشناسی حسابداری و مدیریت برنامه ریزی، دانشگاه پیام نور، واحد تاکستان، ایران

^۲ کارشناس ارشد حسابداری، استاد مدعو، مرکز آموزش علمی کاربردی مدیریت صنعتی، اردبیل، ایران

^۳ کارشناس ارشد حسابداری، کارمند شرکت کشت و صنعت و دامپروری مغان، ایران

۱. مقدمه

کنترل داخلی، فرآیندی است که برای کمک به مدیریت در راستای رسیدن به سه هدف سازمانی طراحی می‌شود: ۱- اثربخشی و کارآمدی عملیات ۲- قابلیت اطمینان گزارشگری و ۳- انطباق با قوانین و مقررات کاربردی. بررسی پیشینه‌ی تحقیقات عملکرد حسابرسی داخلی و اثربخشی کنترل داخلی نشان می‌دهد که اکثریت تحقیقات شاخص‌ها و یا پیامدهای اثربخشی کنترل داخلی را بررسی می‌کنند. تمرکز بر هدف گزارش دهی، منجر به درک ناقص حسابرسی داخلی و اثربخشی کنترل داخلی می‌شود، زیرا فعالیت‌های کنترلی مربوط به سه هدف باید یکدیگر را حمایت کرده و هم‌پوشانی داشته باشند. تحقیق اخیر که توسط فننگ و همکارانش^۱ (۲۰۰۹) انجام شده است از این وابستگی متقابل حمایت می‌کنند و مستندات مربوط به ارتباط مثبت میان اثربخشی کنترل داخلی و عملیات شرکت ارائه می‌دهند. آن‌ها دریافتند که شرکت‌هایی که ضعف مواد مربوط به موجودی دارند نرخ گردش مالی موجودی پایین‌تری دارند و احتمال بیشتری وجود دارد که ضرر و زیان موجودی یا نقصی را در این رابطه گزارش کنند. در حقیقت، در مصاحبه‌ای که با دیوید لندسیتل رئیس کوزو در ارتباط با مزایای بازبینی چارچوب کنترل داخلی، انجام شد وی گفت: " این کار فرصتی برای استفاده از این چارچوب است... تا نه تنها اهداف گزارش دهی مالی بلکه اهداف مربوط به عملیات کسب و کار و انطباق با قوانین و مقررات هم محقق شوند (محمودی، ۱۳۹۹)

حال با توجه به موضوع تحقیق بازده سهام از نظر گزارش‌گری مالی متقلبانه مورد بحث قرار می‌گیرد. یکی از مهم‌ترین معیاری که سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی براساس آن بازارهای سرمایه‌ای را مورد سنجش قرار می‌دهند بازده سهام می‌باشد. اقتصاددانان برحسب اطلاعاتی که در بازارهای مالی توزیع می‌شود و پل ارتباطی که بین بازده سهام و نوع اطلاعات منتشر شده وجود دارد تا حدودی قادر هستند بازده‌های آتی را پیش‌بینی نمایند. تاکنون تلاش‌های بسیاری از سوی جوامع مالی برای تدوین نمودن یک الگوی مناسب جهت شناسایی بازده سهام صورت گرفته شده است و با استدلال به مطالعات و مقالات صورت گرفته مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای مناسب‌ترین معیار برای سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران در نظر گرفته شده است (عسگرنژادنوری ۱۳۹۷). بنابراین

¹ Feng et al

مساله اصلی پژوهش این است که کنترل داخلی چه تاثیری بر گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؟

۲. مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

۲.۱. بازده سهام

سازمان بورس با ایجاد کارگزاری‌ها متفاوت به خوبی توانسته است نیازهای مبادلاتی و معاملاتی را حل کند و با طراحی یک سیستم جامع معاملات آنلاین و با کارگزاری تحلیل‌های پیشرفته و شناسایی اشخاص معاملاتی روند توسعه را به وجود آورده است. اگر شرایط اطلاعاتی و عرضه و تقاضا به کلی تأمین شود روند چشم‌گیری در بورس اوراق ایران به وجود خواهد آمد زیرا تمامی سرمایه‌های راکد مانده اشخاص که در مؤسسات اعتباری و مالی می‌باشد به سمت تولید و بورس و بازارهای سرمایه‌ای کشیده خواهد شد و رشد اقتصادی برای جوامع مالی پدیدار خواهد شد (پورحیدری و عرب‌آبادی ۱۳۹۳).

طبق مطالعات راحر^۱ و همکاران در سال (۲۰۰۱) به این نتیجه رسیدند که روند افزایش یا کاهش قیمت‌ها نشان‌گر میزان سطح کیفی و کمی اطلاعات شرکت تجاری می‌باشد که به بازارهای سرمایه‌ای تزریق شده است. هم‌چنین آنان اظهار کردند که تغییرات روند قیمت سهام مستقل از دیروز است زیرا معاملات براساس روزانه انجام می‌شود و نوع کسب و ریسک و بازده برای همان سال تعیین می‌شود.

اطلاعات به‌عنوان یکی از پراهمیت‌ترین تغییرات قیمت سهام نیز محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاران اگر دسترسی به اطلاعات داشته باشند و بتوانند مقدار عرضه و تقاضای کل را تغییر دهند در این حالت کارایی بازارهای سهام نیز به خوبی انجام خواهد شد زیرا تمامی سهام‌داران و فعالان اقتصادی براساس نوع معاملاتی که انجام می‌شود بازدهی کسب می‌نمایند. قابل‌ذکر است که واحدهای تجاری به‌عنوان یک نهاد اقتصادی همواره سعی دارند اطلاعات جدیدی را به بازارهای سهامی تزریق کنند و روند افزایش قیمت سهام در مورد بورس نیز اعمال می‌شود (پورحیدری و عرب‌آبادی ۱۳۹۳).

واکنش سرمایه‌گذاران به روند افزایش معاملات و مبادلات بین اشخاص معامله‌گر نشان‌گر این است که حجم معاملات و حجم مینا اگر مقدار توزیع سهام را در برنگیرند

¹ Raheer

قیمت‌ها روند نزولی پیدا خواهند کرد البته براساس روند سیاست‌های حمایتی و مقاومتی که دولت‌ها برای شرکت‌های بورسی اعمال کرده است اکثراً شرکت‌ها بازدهی به ارمغان بیاورند.

۲.۲. کنترل‌های داخلی

در گذشته، کنترل‌های داخلی به‌طور عمومی برای آزمون، سنجش و تصدیق تراکنش‌ها، اطلاعات و داده‌های مالی و حسابداری به‌منظور اطمینان از درستی صحت گزارشگری مالی مورد استفاده قرار می‌گرفتند. با ظهور اینترنت، پیشرفت‌های سریع در فناوری، فرآیندهای انعطاف‌پذیر تولیدی و مفاهیمی نظیر مدیریت کیفیت جامع و کنترل کیفیت، محیط کسب‌وکار تبدیل به صحنه‌ای پیچیده و رقابتی شده که خود نیازمند مهندسی مجدد فرآیندهای کسب‌وکار جهت برقراری الگوهای نوین کسب‌وکار از منظر چنین تغییر ساختاری، نظام‌های کنترل داخلی نیز جهت آزمون، سنجش تصدیق تمام جنبه‌های عملیاتی و مدیریتی شرکت، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

برخلاف تصور عمومی که کنترل‌های داخلی را اقدامات واحد اقتصادی برای پیشگیری از تقلب کارکنان می‌دانند، سیستم کنترل داخلی مسائلی فراتر از این‌ها را در برمی‌گیرد و شامل طرح سازمانی، کلیه سیاست‌ها و روش‌های مالی و غیرمالی است که برای حصول اطمینان نسبی از دستیابی به هدف‌های واحد اقتصادی توسط مدیریت برقرار می‌شود. علت استقرار سیستم کنترل داخلی، کمک به مدیریت واحد اقتصادی در دستیابی به هدف‌های موردنظر است. مدیریت واحد اقتصادی، سیاست‌ها و روش‌های مشخصی را طراحی و برقرار می‌کند تا از برآورده شدن هدف‌هایی که به اعتقاد مدیریت، دستیابی به آن‌ها مهم است، اطمینانی معقول به دست آورد. هر یک از این سیاست‌ها و روش‌ها را کنترل داخلی و مجموعه آن را سیستم کنترل داخلی می‌نامند (فرشیدپور ۱۳۹۰).

فرض اساسی در بحث‌های عمومی و گزارش‌ها این است که کنترل داخلی، کیفیت گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشد و مشکلات حاکمیتی را کاهش می‌دهد و در این بخش، تئوری نمایندگی، چارچوبی را برای این فرض ارائه می‌کند و آن افزایش هزینه‌های نمایندگی است (حساس‌یگانه، نتایج ملک‌شاه ۱۳۸۵).

مدیریت می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را از طریق اقدامات نظارتی سطوح پایین کاهش دهد. یک سازوکار نظارتی ممکن، سیستم کنترل داخلی شرکت است. مک مولن و

همکاران^۱ (۱۹۹۶) دو دلیل برای این موضوع ارائه می‌دهند که چرا گزارش کنترل داخلی شرکت توسط مدیریت می‌تواند موجب ارتقاء کنترل‌های داخلی شود که هر دو دلیل با سازوکار نظارت، قابل بررسی است و می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد. اولاً این گزارشگری کنترل داخلی می‌تواند آگاهی مدیریتی عالی را نسبت به کنترل داخلی شرکت افزایش دهد که به نوبه خود موجب جلب توجه بیشتر مدیریت عالی به سیستم کنترل داخلی به صورت کلی است. ثانیاً اینکه گزارش کنترل داخلی موجب کنترل داخلی بهتر می‌شود. طراحی و استقرار مناسب سامانه‌های کنترل داخلی در واحدهای اقتصادی یکی از مهم‌ترین عوامل تحقق اثربخشی و کارایی عملیات، ارتقای پاسخگویی و شفافیت مالی، رعایت قوانین و مقررات و کمک به پیشگیری از تقلب و سوءاستفاده‌های مالی به شمار می‌رود. از این رو نهادهای حرفه‌ای و قانون‌گذاری کشورهای مختلف به تدوین چارچوب‌ها، بیانیه‌ها و رهنمودهایی در ارتباط با نحوه استقرار، ارزیابی و گزارشگری کنترل‌های داخلی توسط مدیریت و حسابرسی کنترل داخلی توسط حساب‌برسان واحدهای اقتصادی پرداخته‌اند (قنبریان ۱۳۹۱).

کنترل داخلی بخش مهمی از مدیریت یک سازمان است. بخشی که شامل برنامه‌ها، روش‌ها و رویه‌های مورداستفاده سازمان در دستیابی به رسالت وجودی و اهداف خرد و کلان خود است (استاندارد کنترل داخلی دولت فدرال^۲ ۱۹۹۹).

نخستین هدف سیستم کنترل داخلی سازمان، ارائه اطمینان معقول به مدیریت اجرایی است که هدف‌های مشخص شده برای عملیات و برنامه‌ها دست‌یافتنی‌اند. حساب‌برسان داخلی به دنبال این هستند که ناکارآمدی‌های عملیاتی و طراحی کنترل‌ها را ارزیابی کنند و حدود و میزانی را تعیین نمایند که مدیران می‌توانند اطمینانی معقول از دستیابی به هدف‌های سازمان داشته باشند. برای دستیابی به اکثر اهداف مهم، به‌کارگیری کنترل‌های داخلی گریزناپذیر است. به همین جهت، تقاضا برای سیستم بهتر و برتر کنترل داخلی و گزارش عملکرد آن‌ها دائماً رو به افزایش است. با دقت نظر بیشتر، می‌توان دریافت که کنترل داخلی ابزاری مفید برای حل بسیاری از مشکلات بالقوه است (بالتاسی و یلماز^۳ ۲۰۰۶).

^۱ McMullen et al

^۲ Standards for Internal Control in the Federal

^۳ Baltaci, Mustafa and Serdar Yilmaz

۲.۳. گزارش مالی متقلبانه

بر اساس مطالعات مارسلو^۱ و همکاران (۲۰۰۴) نتایج پرسیدن که تقلب‌های صورت گرفته شرکت‌های بزرگ به قدری گستردگی و پیچیدگی دارند که نمی‌توان در بازه زمانی کوتاه‌مدت آن را کشف کرد آنان در واقع دریافتند که اگر اعضای غیرموظف شرکت‌ها بیشتر باشند تقلبات مالی به حداقل کاهش پیدا خواهد کرد تقلبات صورت‌گرفته گاهی به دلیل شفاف‌نبودن اطلاعات نیز اتفاق می‌افتد و گاهی با داده‌سازی اعداد در اکثر کشورها این پدیده وجود دارد ولی در کشورهای جهان سوم به دلیل کمتر بودن آگاهی و همچنین شفاف‌نبودن اطلاعات توزیع شده در بازارهای مالی این اقدامات صورت می‌پذیرد و حتی کمیسیون سازمان بورس برای این که بدانند اطلاعات درست است یا نه از حساب‌رسان مستقل نیز استفاده می‌کنند صورت گرفته اگر به‌موقع نیست شناسایی نشوند بسیار زیان‌بار خواهد بود و عواقب سنگینی خواهد داشت (خاقانی، ۱۴۰۰)

بر اساس مطالعات انجام گرفته شده توسط مایرز و همکاران^۲ در سال ۲۰۰۹ به این نتایج رسیدند که مدیران اجرایی برای پیروی از انگیزه‌های شخصی خود اقدام به دست‌کاری و تقلب در صورت‌های مالی می‌کنند و اگر این اقدامات گسترده‌تر شود در یک بازی بسیار کوتاه‌مدت شرکت رقابت خود در بازارهای مالی را از دست خواهد داد البته این نکته حائز اهمیت است که مدیران دارای اهداف بلندمدت خیلی کمتر دست به چنین کارهایی می‌زنند زیرا آنان برای آینده‌های چندساله برنامه‌ریزی‌هایی را در نظر دارند و می‌خواهند با یک عملکرد بسیار درخشان شرکت را به اوج برسانند نگرش‌ها و تفکرات موجود آنان را از وجود تقلبات نجات خواهد داد.

۲.۵. پیشینه پژوهش

ترابیان و بشیری (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان تأثیر کیفیت افشاء بر رابطه اجتناب مالیاتی با گزارش‌گری مالی متقلبانه پرداختند. نتایج حاصله از فرضیه‌ها نشان داد، بین کیفیت افشاء و گزارش‌گری مالی متقلبانه (صورت‌های مالی تجدید ارائه شده ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت) ارتباط معکوس و معنی‌داری وجود دارد. بین اجتناب مالیاتی و گزارش‌گری مالی متقلبانه (صورت‌های مالی تجدید ارائه شده) ارتباط معنی‌داری وجود

¹ Marselo

² Myerze & et al

ندارد. بین اجتناب مالیاتی و گزارش‌گری مالی متقلبانه (صورت‌های مالی تجدیدارائه شده ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت) ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد.

زهره حاجی‌ها، (۱۳۹۸)، به بررسی راهبرد تجاری، ضعف بااهمیت کنترل‌های داخلی و تأخیر انتشار گزارش حسابرسی پرداخته است. نتایج فرضیه اول و دوم حاکی از تأیید نظریه‌سازمانی است که بیان می‌دارد راهبرد تجاری شرکت یک نشانه خوب برای ارزیابی قوت سیستم کنترل‌های داخلی است، اما در مورد فرضیه سوم این نظریه تأیید نشد.

کاوه قادری؛ صلاح‌الدین قادری و سیدکریم قادرزاده (۱۳۹۸)، به بررسی نقش توانایی مدیریت در ارتقای کیفیت کنترل داخلی پرداختند. کیفیت کنترل داخلی شرکت‌ها می‌تواند تحت تأثیر ویژگی‌های شرکت، کیفیت حسابرسی و نظارت شرکت‌ها باشد. استقرار سیستم مناسب کنترل داخلی در شرکت‌ها منجر به ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت مالی خواهد شد. نتایج پژوهش حاضر، حاکی از وجود عدم ارتباط معنی‌داری بین پاداش مدیران و کیفیت کنترل داخلی است. همچنین ارتباط منفی بین متغیر کارایی مدیران و ضعف در سیستم کنترل داخلی نشان از ارتقای سیستم کنترل داخلی در سایه توانایی مدیران دارد.

زو دونگ جیا و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، در این مطالعه رابطه بین ضعف کنترل داخلی و حق‌الزحمه حسابرسی تحت رضایت داوطلبانه استاندارد کنترل داخلی شرکت در چین بررسی شده است. نتایج ما هم‌چنین نشان می‌دهد که اطمینان داوطلبانه در گزارش‌های کنترل داخلی می‌تواند حق‌الزحمه حسابرسی بالاتری را در ارتباط با ضعف کنترل داخلی کاهش دهد. مطالعه ما شواهد به‌موقع مربوط به بحث در مورد اینکه آیا دامنه کنترل داخلی باید به مناطق مرتبط با گزارش‌گری غیرمالی باشد، ارائه می‌شود.

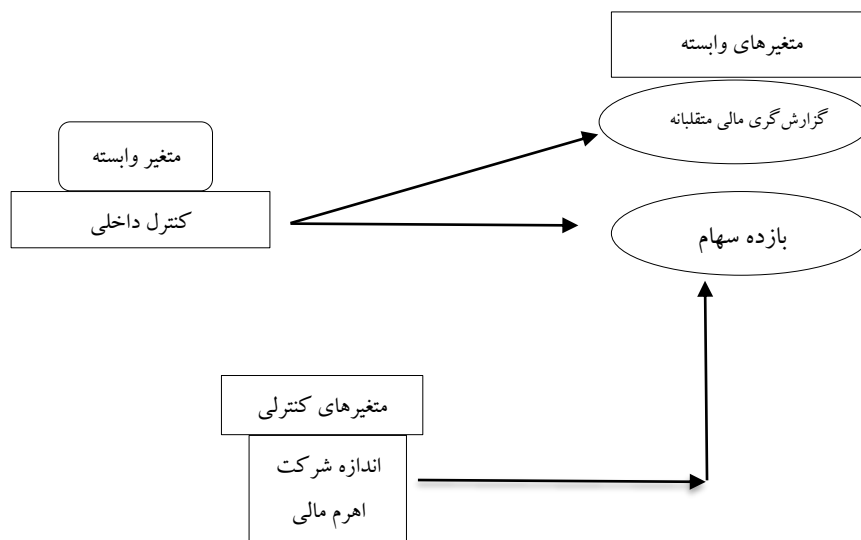
لانسیلتو و همکاران (۲۰۱۶)، تحقیقی با عنوان اثربخشی کنترل‌های داخلی انجام دادند. جامعه آماری مدیران عامل شرکت‌های بورسی بود. که تعداد ۷۴۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند و نرم‌افزار تحلیل نیز SPSS بوده است. در این تحقیق محیط کنترلی، فعالیت‌های کنترلی، ارزیابی ریسک، اطلاعات و ارتباطات و نظارت اجزاء کلیدی کنترل‌های داخلی‌اند که باید اثربخشی داشته باشند تا بر بهبود عملکرد شرکت‌ها اثرگذار باشند. تحقیق فوق درک شور فنالند انجام شد. یافته‌های این تحقیق نشان داد که اجزای

¹Zhou dong jia et ol

کنترل‌های داخلی به یکدیگر مرتبط‌اند و همراه باهم بهینگی اداره امور سازمانی را می‌افزایند.

بلانکتو و دنول^۱ (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان «تأثیر خوانایی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شرکت‌ها بر احتمال گزارش‌گری متقلبانه در کشور کانادا را برای نمونه‌ای متشکل از ۱۷۹۶۷ سال-شرکت در بازه زمانی بین ۲۰۰۸ الی ۲۰۱۶ در بازار سرمایه آمریکا بررسی کردند. یافته‌های تحقیق آنان نشان داد شرکت‌های دارای گزارش‌های مالی با خوانایی و قابلیت مقایسه کمتر، احتمالاً بیشتر از سایر شرکت‌ها به ارتکا تقلب در صورت‌های مالی اقدام می‌کنند.

لیم و پارک^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان ارتباط بین سود و بازده سهام در کشور سوئد پرداختند. نتایج مطالعه آن‌ها نشان می‌دهد که افزایش نارسایی در بازده سهام باعث کاهش موقت ضریب تعیین رگرسیون سود با بازده سهام می‌شود هم‌چنین هر دو نارسایی در سود و نارسایی در بازده سهام باعث کاهش ارتباط بین سود و بازده سهام می‌شود. مدل تحقیق حاضر را می‌توان چنین ترسیم نمود:

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق (زو دونگ جیا و همکاران ۲۰۱۸؛ لانسیلتو و همکاران (۲۰۱۶)؛ دالیوال و همکاران (۲۰۱۳)؛ بلانکتو و دنول (۲۰۱۸)؛ لیم و پارک (۲۰۱۷))

¹ Blanco& Dhole

² Lim & Park

بنابراین با توجه به مدل مفهومی، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر قابل بیان است:

H₁: بین کنترل‌های داخلی و گزارش‌گری مالی متقلبانه تأثیر معناداری دارد.

H₂: بین کنترل‌های داخلی و بازده سهام تأثیر معناداری دارد.

۳. روش پژوهش

برای شناخت یک پدیده نمونه‌ای از جامعه را انتخاب و سپس بر روی آن نمونه تجزیه و تحلیل انجام می‌گیرد و در آخر نتایج را به کل جامعه تعمیم داده می‌شود. در این پژوهش برای انتخاب نمونه آماری از رویکرد غربالگری استفاده شده است. با توجه به شرایط زیر نمونه‌ی آماری انتخاب و بقیه موارد حذف می‌شوند.

جدول ۱. رویکرد غربالگری

۵۶۱	تعداد کل مؤسسه‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷
	کسر می‌شود:
(۹۱)	تعداد مؤسسه‌هایی که سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند نیست و یا طی دوره تحقیق تغییر سال مالی داده باشند.
(۸۳)	تعداد مؤسسه‌هایی که در گروه مؤسسه‌های هلدینگ، سرمایه‌گذاری و یا واسطه‌گری‌های مالی بوده‌اند.
(۱۴۷)	تعداد مؤسسه‌هایی که اطلاعات کامل آن‌ها در دسترس نیست.
(۱۱۵)	تعداد مؤسسه‌هایی که بیش از سه ماه توقف معاملاتی داشته‌اند.
۱۲۵	نمونه غربالگری شده

منبع: بورس اوراق بهادار تهران

در این تحقیق برای جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها و اطلاعات تحقیق مورد از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی و نمونه‌برداری به صورت عینی نیز استفاده شده است. به عبارتی دیگر، اطلاعات مربوط به استفاده از مجلات و ماهنامه‌های مربوط به سازمان بورس و هم‌چنین استفاده از پایان‌نامه‌های مشابه به موضوع تحقیق به صورت تجربی نیز استفاده شده است. هم‌چنین با استفاده از نرم‌افزارهای مالی جهت استخراج داده‌های تحلیلی برای انجام تحلیل‌های آماری و هم‌چنین استفاده از کاربرگ‌های محاسباتی برای اندازه‌گیری شاخص‌های انتخاب شده برای متغیرها نیز استفاده شده است.

بر اساس موضوع تحقیق و ماهیت روش تحقیق جهت تجزیه و تحلیل پذیری در آزمون فرضیه‌ها از بانک اطلاعاتی سازمان بورس و هم‌چنین نرم‌افزار ره‌آورد نوین و با استفاده از یادداشت‌های توضیحی به همراه صورت‌های مالی که به عنوان پیوست اطلاعات شرکت‌ها

نیز شناخته می‌شوند نیز استفاده خواهد شد. هم‌چنین بعد از استخراج داده‌های فوق با طبقه‌بندی و کدگذاری هریک از مؤلفه‌ها در **Excel** نیز با وارد کردن در برنامه اقتصادسنجی **Eviews** نسخه ۹ نسبت به نرمال بودن، هم‌خطی و معنادار بودن داده‌ها نیز بحث و بررسی خواهد شد. در آخر با تحلیل هریک از برآوردهای مدل فرضیه‌ها نسبت به رد یا پذیرش فرضیه‌ها نیز تصمیم‌گیری و اظهارنظر خواهد نمود.

۴. نتیجه یافته‌های پژوهش

۴-۱. آمار توصیفی

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

۰/۹۸۹۶۶۶	۰/۰۳۸۵۸۴۶	۹۷/۷۴۱۷۹	۳/۷۵۵۳۶۴	۰/۱۷۸۵۴۱	۰/۳۶۴۸۹۰۰	۰/۷۰۱۰۴۱۲	R	بازده سهام
۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰۴۶	۰/۰۳۲۳۴۹	۱/۰۰۰۰۰۰	۰/۵۰۱۲۷۲	۰/۴۹۱۸۶۴	FARU D	گزارش‌گری مالی متقلبانه
۰/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰	۳/۱۹۴۲۵۲	-۰/۰۸۷۶۷۴	۰/۶۰۰۰۰۰	۰/۲۰۵۴۴۰	۰/۶۸۸۹۸۴	BIND	کنترل داخلی
۸/۲۶۱۷۱۵	۴/۳۶۹۵۰۴	۴/۰۰۴۸۰۱	۰/۹۵۷۴۱۶	۵/۸۹۰۷۹۰	۰/۷۱۸۶۱۰	۵/۹۶۳۱۲۹	SIZE	اندازه شرکت
۳/۰۶۱۲۰۱	۰/۱۰۵۴۴۳	۱۵/۷۹۵۴۲	۲/۷۱۲۹۲۲	۰/۶۵۶۸۷۷	۰/۳۳۱۸۰۴	۰/۶۹۷۷۴۹	LEV	اهرم مالی
۱۰۶ × ۷ = ۷۴۲							تعداد مشاهدات	

به‌منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، با استفاده مناسب از آمار توصیفی می‌توان ویژگی‌های یک دسته از اطلاعات را بیان کرد. پارامترهای مرکزی و پراکندگی به‌همین منظور به کار می‌روند. کارکردهای این معیارها این است که می‌توان خصوصیات اصلی مجموعه‌ای از داده‌ها را به‌صورت یک عدد بیان کنند و بدین ترتیب افزون بر آن که به فهم بهتر نتایج یک آزمون کمک می‌کنند، مقایسه نتایج آن آزمون را با آزمون‌ها و مشاهدات دیگر نیز تسهیل می‌نماید. در جدول (۲) شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مربوط به متغیرهای تحقیق نشان داده شده است. داده‌های تحقیق مربوط به دوره ۷ ساله ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ برای ۱۱۵ شرکت به‌صورت سالانه استخراج شده است. میانگین بهترین شاخص توصیفی در داده‌های کمی است. از طرفی آماره‌های پراکندگی سعی دارند میزان گستردگی و پراکنش مشاهده‌ها را اندازه‌گیری کنند. از روی میانگین و شاخص‌های پراکندگی می‌توان تقارن نسبی متغیرها و عدم وجود داده‌های پرت را نتیجه گرفت و همه متغیرها تا حدودی دارای انحراف معیار مناسبی می‌باشند.

۲-۴- نتیجه یافته ها

فرضیه اول: بین گزارش گری مالی متقلبانه و بازده سهام رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۳. تخمین مدل ۱ تحقیق

$R_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Farud}_{it} + \beta_2 \text{LEV}_{it} + \beta_3 \text{SIZE}_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیر وابسته		بازده سهام		
متغیرهای مستقل	ضریب	آماره t	سطح خطا	سطح معنی داری
C	-۸۸۰۰/۶۹۳	-۷/۶۶۴۳۰۷	۰/۱۴۸۲۷۰	۰/۰۰۰۱
FARUD	-۳۰۸/۷۸۲۴	-۲/۲۱۲۴۵۶	۰/۵۴۲۹۷۶	۰/۰۰۵۰
SIZE	۱۶۴۸/۶۱۵	۹/۲۶۶۰۵۹	۰/۷۷۹۱۹۸	۰/۰۰۰۰
LEV	-۳۴۰/۴۱۰۳	-۰/۸۸۴۲۹۸	۰/۸۴۹۴۹۶	۰/۳۷۶۸
آماره F		۳۰/۵۳		
سطح معنی داری		۰/۰۰۰		
آماره دوربین واتسون		۲/۱۸		
ضریب تعیین		۰/۲۴		
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۲۳		

در این مطالعه برای آزمون همبسته نبودن باقی مانده ها که یکی از مفروضات تجزیه و تحلیل رگرسیون می باشد و خود همبستگی نامیده می شود از آزمون دوربین واتسون استفاده شده است. آن گاه مقدار این آماره برابر $DW=0$ خواهد شد. بنابراین مقدار کم دوربین واتسون (حدوداً کمتر از عدد ۱.۵) نشان دهنده وجود مشکل در مدل است و حاکی از خود همبستگی مثبت بین جملات خطا (یا باقی مانده ها) در مدل می باشد که باید برای رفع آن فکری برداریم. اگر خود همبستگی شدید و منفی بین جملات خطا وجود داشته باشد، آن گاه مقدار این آماره برابر $DW=4$ خواهد شد. با برقراری پیش فرض های رگرسیون و انتخاب روش مناسب برآورد، نتایج برآورد مدل یک در جدول (۳) نشان داده شده است. مقدار آماره دوربین واتسون ۲/۱۸ به دست آمد که نتیجه می شود در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار می گیرد. پس نتیجه می شود که استقلال خطاها تأیید می شود. ضریب تعیین برابر ۰/۲۴ است و نشان می دهد که ۲۴ درصد متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود. ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۲۳ است و نشان می دهد که ۲۳ درصد اثر گذاری متغیر وابسته توسط متغیر مستقل انجام گرفته شده است.

فرضیه دوم:

استقلال هیئت مدیره بر رابطه بین گزارش گری مالی متقلبانه و بازده سهام تأثیر معناداری دارد.

جدول ۴ تخمین مدل ۲ تحقیق

$\varepsilon_{it} + \beta_5 \text{SIZE}_{it} + \beta_6 \text{BIND}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_2 \text{BIND}_{it} + \beta_3 (\text{Farud} + \beta_1 \text{Farud} + \beta_0) = R_{it}$				
متغیر وابسته		بازده سهام		
متغیرهای مستقل	ضریب	آماره t	سطح خطا	سطح معنی داری
C	-۹۱۱۰/۵۸۶	-۷/۰۵۷۱۹۹	۰/۲۹۰۹۶۳	۰/۰۰۰۰
FARUD	۱۰۱۶/۶۷۲	۲/۱۴۴۶۵۵	۰/۸۸۱۹۰۸	۰/۰۰۲۷
BIND	۵۰۳/۱۳۶۰	۰/۵۸۷۲۳۹	۰/۵۶۷۸۲۶	۰/۵۵۷۲
FARUD*BIND	۱۹۴۵/۰۶۲	-۱/۵۶۶۰۸۸	۰/۲۴۱۹۸۸	۰/۱۱۷۸
SIZE	۱۶۳۶/۲۶۰	۹/۱۹۱۹۵۰	۰/۷۸۰۱۰۱	۰/۰۰۰۰
LEV	-۲۹۱/۵۹۳۵	-۰/۷۵۳۴۱۳	۰/۸۷۰۲۹۹	۰/۴۵۱۴
F آماره		۱۸/۹۲		
سطح معنی داری		۰/۰۰۰۰		
آماره دوربین واتسون		۲/۹۴		
ضریب تعیین		۰/۲۹		
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۲۸		

با توجه به جدول (۴) مقدار آماره دوربین واتسون ۲/۹۴ به دست آمد که نتیجه می شود در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار می گیرد. پس نتیجه می شود که استقلال خطاها تأیید می شود. ضریب تعیین برابر ۰/۲۹ است و نشان می دهد که ۲۹ درصد متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود. ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۲۸ است و نشان می دهد که ۲۸ درصد اثر گذاری متغیر وابسته توسط متغیر مستقل انجام گرفته شده است.

۵- نتیجه گیری

سود قابل تخصیص بین سهام داران، تغییرات هفتگی یا ماهانه قیمت سهام از جمله بیشترین عواملی هستند که در علم رفتارشناسی مالی به آن تأکید شده است. افراد ریسک پذیر مایل هستند با کسب بازدهی بیشتر خود را برای نرخ ریسک بیشتر هم آماده کنند. اما افراد ریسک گریز مایل هستند بازدهی ثابتی را تجربه کنند و زیاد خود را درگیر مسائل ریسک و بازده نمی کنند. برای مثال افراد ریسک پذیر پول های خود را در مؤسسات مالی و اعتباری سرمایه گذاری می کنند و این روند اگر گسترش پیدا کند شاخه اقتصادی با رکود مواجه خواهد شد. در مباحث جدید، سیاست های داخلی به عنوان وضعیتی حساس و

تأثیرگذار تعریف می‌شود که در آن تعهدات تعیین شده برای اشخاص واحد در جهت حفظ از منابع مالی واحد مورد نظر، دارایی‌های و اقلام دیگر و مانع شدن و مشخص کردن خطا و تقلب، ناشی از هدررفت منابع مؤسسات، سهل‌انگاری، سوءاستفاده و رهبری ضعیف در سطح‌های مختلف سازمان تدوین شده است و به‌منظور اعتماد از کارایی قابل قبول در سطوح مختلف سازمان، نظارت‌های داخلی باید به‌طور دائمی و مناسب با تغییرات در اهداف سازمانی، نظارت، تبدیل و تغییر یافته تا مدیریت سازمان اعتماد کافی را نسبت به عملکردها ارائه کند به‌طوری‌که این اعتمادات مشخص‌کننده وضعیت مالی و عملکردی سازمان باشد.

فرضیه اول: بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام رابطه معناداری وجود دارد. برای بررسی فرضیه فوق با استفاده از اطلاعات جدول فصل چهار می‌توان گفت که بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام رابطه معناداری وجود دارد. پس نتیجه‌گیری می‌شود که بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام رابطه معناداری و معکوس وجود دارد.

با توجه به نتایج فرضیه می‌توان آزمون فرضیه فوق را با نتایج مطالعات هم‌چون ژولین و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش تعدیلی استقلال هیئت‌مدیره بر رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام در کشور ایالت متحده آمریکا مورد مطابقت قرار می‌گیرد. و هم‌چنین با مطالعات توماس و رایموند^۲ (۲۰۱۶) با عنوان بررسی رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبانه با توزیع بازده سهام با تأکید بر استقلال اعضای غیرموظف در هیئت‌مدیره در کشور فنلاند مورد مطابقت قرار می‌گیرد.

فرضیه دوم: کنترل داخلی بر رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام تأثیر معناداری دارد.

برای بررسی فرضیه فوق می‌توان گفت که استقلال هیئت‌مدیره بر رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام تأثیر معناداری ندارد. بنابراین با توجه مطالب گفته شده نتیجه می‌شود فرضیه فوق یعنی "استقلال هیئت‌مدیره بر رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبانه و بازده سهام تأثیر معناداری دارد" رد می‌شود.

¹ Xuelian & et al

² Thomas & Raymond

۵. مراجع

- محمودی، ابراهیم، (۱۳۹۹)، بررسی رابطه بین ویژگی‌های حسابرسی داخلی و اثربخشی کنترل داخلی با نقش تعدیلی حسابرسی رعایت، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی شمیم دانش نوین.
- خاقانی، سحر، (۱۴۰۰)، بررسی نقش تعدیلی استقلال هیئت‌مدیره بر رابطه بین گزارش‌گری مالی متقلبان و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی شمیم دانش نوین.
- پورحیدری، امید؛ عرب‌آبادی، رحیم. (۱۳۹۳). رابطه‌ی تغییرات قیمت سهام و افشای اختیاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران، بررسی‌های حسابداری، دوره ۲۱، شماره ۱، ص ۳۹-۵۶.
- ترابیان، مسعود؛ بشیری، سولماز. (۱۳۹۸). تأثیر کیفیت افشاء بر رابطه اجتناب مالیاتی با گزارش‌گری مالی متقلبان، دانش حسابداری مالی، شماره ۱۹، ص ۷۵-۹۸.
- عسگرنژادنوری، باقر. (۱۳۹۷). عوامل مؤثر در بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران: رویکرد فراتحلیل، فصل‌نامه علمی- پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی، شماره ۱، ص ۲۹-۵۰.
- حاجی‌ها، زهره؛ کریمی، احمد. (۱۳۹۶). بررسی اثر استقلال کمیته حسابرسی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری، مجله: دانش حسابرسی، پاییز ۱۳۹۶ - شماره ۶۸ علمی- پژوهشی/ISC (۲۵ صفحه - از ۱۹۳ تا ۲۱۷).
- حساس‌یگانه، یحیی؛ تقی‌نتایج‌ملک‌شاه، غلامحسین. (۱۳۸۵). رابطه گزارش کنترل‌های داخلی با تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان، فصلنامه مطالعات حسابداری، ۱۴، ص ۱-۴۴.
- فرشیدپور، علی. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین اتکای حسابرسان مستقل و عملکرد حسابرسان داخلی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک.
- قادری، کاوه؛ قادری، صلاح‌الدین و قادرزاده، سیدکریم. (۱۳۹۸). نقش توانایی مدیریت در ارتقای کیفیت کنترل داخلی، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری ۸ (۳).
- قنبریان، رضا. (۱۳۹۱). کنترل‌های داخلی از گذشته تا امروز. دانشنامه حسابداری، ۲۳۷، ۱-۵.
- Baltaci, Mustafa and Serdar Yilmaz. (2006). Keeping an Eye on Subnational Governments: Internal Control and Audit at Local Levels, world Bank Institute, Washington, D.C, PPI-35.
- Beneish, D., Billings, M. and Hodder, L. (2008). "Internal control weaknesses and information uncertainty", The Accounting Review, Vol. 83, pp. 665-703.

- Dalia, V., R. W. Roberts, and R. Srivastava. (2013). An analytical model for external auditor evaluation of the internal audit function using belief functions. *Contemporary Accounting Research* 27 (2): 346-346.
- Lansiluoto, A., Jokipii, A., Eklund, T. (2016). Internal Control Effectiveness – a Clustering Approach, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 31 Iss 1 pp. 5 – 34.
- Blanco, B., and Dhole, S. (2018). Financial Statement Comparability, Readability and Accounting Fraud. AFAANZ Conference, Working Paper, https://www.afaanz.org/openconf/2017/modules/request.php?module=oc_program&action=summary.php&id=4.
- Lim, k and Park,j. (2017). "Accrual Reliability, Earnings Persistence and Stock Prices", *Journal of Accounting an Economics*, Volume 39, Issue 3, September 2005, PP. 437-485.
- Yu, J. (2017). Stock Price Informativeness and Corporate Governance: An International Study. *International Review of Finance*, Vol. 11, No.4, Pp. 477-514.